

Inhoud

Voorwoord	11
Leeswijzer	12
Israël in vogelvlucht	15
Een kleine geschiedenis van 3000 jaar Israël	19
Politieke situatie	25
Joden	26
Op pad	30
Reizen naar Israël	30
Reizen in Israël	33
Verblijf in Israël	35
NOORD-ISRAËL	36
Hermon	38
Tell Dan	39
Caesarea Philippi – Banias	40
Golan	42
ROND HET MEER VAN GALILEA	44
Rond het meer van Galilea - Kinneret	46
Tiberias – Tveriya	48
Kapernaüm – Kfar Nahum	49
Tabgha	51
Berg der zaligsprekingen – Mount of Beatitudes	53
Betsaïda – Bethsaïda – Beit Zaidah	54
Magdala	56
Beth She'arim	58
MIDDEN-ISRAËL	59
Kana	62
Megiddo	63
Nazareth	65
Nain – Nein	67
Tabor – Thabor	68
Zippori – Sepphoris	70
Khirbet Qeiyafa – Elah Fort	71

LANGS DE MIDDELLANDSE ZEE	73
Rosh haNikra – Krijtrotzen.....	74
Akko.....	75
Karmel.....	76
Caesarea.....	78
Jaffa – Joppe.....	80
Askelon.....	82
Flora en fauna	84
JERUZALEM	87
Jeruzalem – Inleiding	90
Oude Stad met poorten.....	93
Tempelberg.....	95
Klaagmuur.....	97
Archeological Park Davidson Center.....	99
Via Dolorosa.....	100
Heilig Grafkerk.....	101
Citadel van David.....	103
Golgotha.....	105
Olijfberg.....	107
Pater Noster Church (Eleona Church, Olijfberg).....	109
Kerk van de Hemelvaart (Ascension) op Olijfberg.....	110
Gethsémané.....	111
Dominus Flevit Church.....	113
Bethanië.....	114
Kedron- of Kidrondal.....	116
Lithostrofos.....	118
Bethesda.....	120
Heilige graftuin.....	122
Mount Zion.....	124
Kerk van Petrus in Gallicantu.....	125
Opperzaal – Room of the Last Supper.....	126
Graf van David.....	127
En verder in Jeruzalem.....	128
Uit eten en de joodse keuken	130
Koosjer	132

WESTBANK	134
Naar de Palestijnse gebieden	136
Sichem – Shechem of Nablus	138
Silo – Tel Shiloh	140
Jericho	142
Bethlehem	144
Hebron – Kirjat Arba	146
JORDAANVALLEI	148
Jordaan	150
Bethabara – Qasr al-Yahud	152
Nebo	153
DODE ZEE	154
Dode Zee	156
Qumran	158
Engedi	160
Massada	162
Tel Arad	164
En verder rond de Dode Zee	166
ZUID-ISRAËL	167
Negev-woestijn	168
Tell Be'er-Sheva – Ber-seba	170
Maktesh Ramon – Ramon krater	172
Timna Park – Mijnen van Salomo – Tabernakel	173
Eilat	174
Sinaï-woestijn	175
Wandel- en fietstochten in Israël	176
Christenen en kerken in Israël	178
Naar de kerk in Israël	180
Sabbat en zondag	182
Praktische informatie	183
Wat doen in een crisissituatie?	187
Israëlische feestdagen	188
Verder lezen	190
Register	191
Verantwoording	194

Voorwoord

Israël. Het land van de Bijbel. De plek waar de Heere bijzondere bemoeienis mee had en heeft.

Jeruzalem, Bethlehem, Kapernaüm, het zijn allemaal plaatsen waar de Heere Zelf Zijn voetstappen zette. Andere plaatsen zijn nauw verbonden met Bijbelse personen, zoals Abraham, Jakob, de richteren, profeten, de koningen van Israël en discipelen.

Hoe mooi en leerzaam is het om in hun voetspoor door Israël te reizen. Toeristische reisgidsen zijn er voldoende, maar veelal verwijzen de beschrijvingen daarin niet of amper naar de Bijbelverzen die er betrekking op hebben. Deze reisgids doet dat wel. Daarin is hij uniek.

Bij elke belangrijke plaats in deze gids staan alle belangrijke Bijbelgedeelten vermeld waarin die plek een rol speelde. Vooraf of ter plekke kunnen zo gemakkelijk passende Bijbelverzen worden gevonden. Om te lezen of te overdenken wat zich er afspeelde.

Daarnaast is bij elke plaats een korte beschrijving van bijzonderheden opgenomen, waarbij lijnen worden getrokken naar de Bijbel.

Neemt u vooral ook kennis van de leeswijzer op bladzijde 12 en 13.

Als uitgever zijn we blij en dankbaar dat deskundigen – afkomstig uit diverse kerken – wilden meewerken. Deze medewerkers kennen het land Israël allemaal heel goed. In het bijzonder danken wij het Centrum voor Israël-studies (CIS) in de persoon van Israëlconsulent drs. Albert Groothedde, en het Deputaatschap Israël van de Gereformeerde Gemeenten voor hun medewerking aan bijdragen voor deze gids.

We hopen dat deze reisgids u zal helpen de Bijbel beter te begrijpen.

Een goede reis!

Shalom,

De uitgever

Leeswijzer

In deze reisgids vindt u algemene informatie over het land Israël en het reizen naar en door het Land van de Bijbel.

Daarnaast neemt de reisgids bezoekers mee naar de verschillende regio's van Israël en de Palestijnse gebieden. In deze gids heeft elk gebied zijn eigen kleur:

- Noord-Israël
- Rond het meer van Galilea
- Midden-Israël
- Langs de Middellandse Zee
- Jeruzalem
- Westbank
- Jordaanvallei
- Dode Zee
- Zuid-Israël

De pagina's met achtergrondinformatie hebben de kleur van de Israëlische vlag.

Bijbelgedeelten die met deze plaats te maken hebben op een rij. Deze kunnen ter plekke of bij de voorbereiding gelezen worden.

De kleur van de balk komt overeen met de regio waar de plaats ligt.

Langs de Middellandse Zee

In de Bijbel

Hab. 3:9-10
'U hebt de rivieren der zandstreek afgedroogd. De bergen zullen lij en leden smilt; de waterscoven gins door, die afgrond gaf zijn zeem.'

Ps. 42:8
'De afgrond roept tot de afgrond, hi hee gredrukt Uwer watergaten.'

Rosh HaNikra

Krijtrotsen

Op de uiterste noordpunt van Israël, enkele meters vanaf de grens met Libanon, ligt een prachtig natuurwonder, Rosh HaNikra, pal aan de Middellandse Zee. Met een kabelbaan kunt u 70 meter landaf, naar men zegt. De kabelbaan geeft een schitterend uitzicht over de kustlijn. Hij brengt bezoekers bij een prachtig grootstenzstel, met schitterende doorkijkjes. Het zeewater stort met schitterende klauwfeffigen. Een adembenemend stukje natuur, waarin we de grootheid en de majesteit van de Schepper kunnen zien. De pulsin loont ook hier het loven: 'de afgrond roept tot de afgrond, bij het gedruis Uwer watergaten' (Ps. 42:8).

Rosh HaNikra

A Rosh HaNikra
 I www.ahnk.org/VeryRosh_HaNikra_Thoung_Site
 E www.ahnk.org/VeryRosh_HaNikra_Site
 T +972 73 2732307
 E info@ahnk.org/VeryRosh_HaNikra_Site
 O 9-18 Januari 9-18

Akko

A Akko
 I www.akk.org/EN/EN
 T +972 4 6962076

In de Bijbel

10:1-11:14
'De afgrond roept tot de afgrond, bij het gedruis Uwer watergaten.'

Akko

Akko (Astr, Hebrueuws: Akka) ligt 23 kilometer ten noorden van Haifa. In de Bijbel komt deze plaats niet voor. Het is echter een oude stad met een rijke geschiedenis. Vooral in de tijd van de kruistochten speelde zij een rol van grote betekenis. Het was het laatste bolwerk van het koninkrijk Jeruzalem. Toen Jeruzalem zelf al gevallen was, hielden de kruisvaarders tot 1291 stand in Akko. Een deel van de stad uit de tijd van de kruisvaarders is opgegraven en is beschermd. Indrukwekkend is de oude middeleeuwse stad. Ontelbaar vele mensen hebben door de entree heen hun leven gegeven voor de verovering van deze stad.

Rosh HaNikra

A Rosh HaNikra
 I www.ahnk.org/VeryRosh_HaNikra_Thoung_Site
 E www.ahnk.org/VeryRosh_HaNikra_Site
 T +972 73 2732307
 E info@ahnk.org/VeryRosh_HaNikra_Site
 O 9-18 Januari 9-18

Akko

A Akko
 I www.akk.org/EN/EN
 T +972 4 6962076

Een korte beschrijving van de plaats en haar bijzonderheden. Er worden lijnen getrokken naar de Bijbelse geschiedenissen die zich hier afspeelden.

Jeruzalem

Dominus Flevit Church

Indrukwekkend en aangrijpend zijn de woorden die we lezen in Lukas 19:41: 'En als Hij [Jezus] nabijkwam en de stad zag, weende Hij over haar.' *Dominus Flevit* (de Heere weende) zou de plaats zijn waar deze woorden betrekking op hebben. Jezus weende, toen Hij op een ezel vanaf de Olijfberg naar de stad ging. Hij werd omgeven door een menigte die Hem enthousiast bejubelde – maar onderzette barstte Hijzelf in tranen uit, omdat Hij op datzelfde moment de verwoesting van Jeruzalem al voor Zich zag. Toen had de stad nog de Tweede Tempel, die de Romeinen in het jaar 70 zouden verwoesten.

In de vijfde eeuw heeft op deze plek een klooster gestaan, dat in de achttiende eeuw werd verlaten. De traditie dat Jezus hier weende over de stad dateert uit 1290. De Italiaanse Dominicaanse monnik Ricoldus de Monte Crucis schreef er als eerste over. De Franciscanen bouwden er in 1891 een kleine kapel. De beroemde architect Antonio Barluzzi liet in 1955 de huidige kerk bouwen. Hij bracht er de vorm van een traan in aan.

In de kerk vinden we een prachtig raam, waardoor we kunnen 'met de blikrichting van de ogen van de Heere Jezus, hoe Hij Jeruzalem zag'. Ook bevindt zich in de kerk een prachtig muziekinstrument met daarop onder meer de woorden uit Mattheüs 23:37. Naast de kerk zijn ook verschillende ossuaria te beschrijven. Dat zijn stenen kisten waarin Joden in de periode van 100 voor Chr. tot 135 na Chr. de beenderen legden van de overleden personen.

In de Bijbel

Mark 13:1-13;
Luk. 19:41-44
Jezus weent over Jeruzalem en voorzegt verwoesting van Jeruzalem

Matth. 23:37-39;
Luk 13:33-34
'Jeruzalem, Jeruzalem, gijlieden hebt niet gewild'

achtergelaten had, alleen geworsteld en het gewicht van de eeuwige toorn van God tegen de zonde heeft Hem hier het bloedig zweet uitgedrukt. Het was in de nacht voor Zijn kruisiging. Lukas schrijft ervan: 'En van Hem werd gezien een engel uit de hemel, die Hem versterkte. En in zware strijd zijnde, had Hij te eniger. En Zijn zweet werd gelijk grote druppelen bloed, die op de aarde afliepen' (Luk. 22:43 en 44). Hier werd Hij gevangengenomen (Matth. 26:36-56).

De oude bomen die men er nu aantreft, stammen niet uit die tijd, want de Romeinse keizer Titus heeft op de Olijfberg alle bomen gekapt om er kruisen van te maken voor overwonnen Joden. De hof is tot een pelgrimsplaats geworden waar men de Heere Jezus evenwel niet zal vinden ...

Gethsémane of Garden of Olives
A: Olijfberg
I: www.custodia.org/en/sanctuaries/gethsemane
E: romiaggio.custodia.org
T: +972 2-626640
O: 8-18 (sept- & 17). Grote heeft andere openingstijden.

Dominus Flevit Church
A: Bt Rabaa el Adwaja
I: www.custodia.org/en/sanctuaries/dominus-flevit
E: jerusalem2020@pncoramas/dominus_flevit
T: +972 2-626660
O: 8-11:45 en 14:30-17

Een kader met praktische informatie, zoals het adres van een website, telefoonnummers, openingstijden. Het is altijd raadzaam deze informatie vooraf nog te checken via een lokaal toeristenbureau of een website, omdat deze informatie kan veranderen. De uitgever is niet verantwoordelijk voor eventuele gevolgen als informatie onjuist of verouderd blijkt te zijn. De winterperiode wordt algemeen gezien als oktober-maart, de zomer als april-september. Entree tot nationale parken is veelal mogelijk tot een uur vóór de aangegeven sluitingstijd.

A = adres
I = website
T = telefoonnummer
E = e-mailadres
O = openingstijden

QR-code gekoppeld aan Google Maps
De QR-code kunt u met een app (QR Reader) op uw smartphone scannen. Op uw scherm verschijnt de betreffende plaats op Google Maps. Gemakkelijk voor verkenning vooraf, navigatie ernaartoe of overzicht van de plaats ter plekke.

NOORD-ISRAËL

LIBANON

Hermon

Tell Dan

Banias Kerk

Rosh HaNikra

Akko

Berg der
Zaligsprekingen
Tabgha

Golan-
hoogten

Beit Zaidah

Kafarnaüm

Karmelgebergte

Zippori

Magdala

Tiberias

Meer
van
Galilea

Kana

Beit She'arim

Nazareth

Tabor

Nain

Megiddo

Caesarea

Nablus

Silo

Westelijke
Jordaanoever

Jericho

Ein Trate

Qasr al Yahud

Jeruzalem

Qumran

Neboberg

SYRIË

Jordaan

In de Bijbel

Deut. 3:8
Op de grens van Israël

Deut. 3:9
Sidoniërs noemen de
Hermon Sirjon, de
Amorieten Senir

Deut. 4:48
Ook wel Sion genoemd

Joz. 12:1, 5
Gelegen in door Jozua
veroverd gebied

1 Kron. 5:23,24
Woonplaats van de
kinderen van Manasse

Ps. 42:7, 89:13, 133:3
Heerlijkheid van de berg
bezongen

Hooglied 4:8
De Bruidegom vraagt
de bruid de Hermon te
verlaten

Hermon

De Hermon is de hoogste berg(keten) in de regio, gelegen op de grens van Israël, Libanon en Syrië. De hoogste top van 2814 meter bevindt zich op Syrisch grondgebied. De zuidelijke hellingen van het gebergte zijn Israëliisch.

De Hermon ligt ook in de Bijbelse tijd al op de grens van Israël. De heerlijkheid van de berg wordt een aantal keer in de psalmen bezongen.

Aan de voet van de berg ontspringen de Panias en de Dan. Vooral de Dan is een belangrijke toeleverancier voor de rivier de Jordaan.

De berg is in het winterseizoen geliefd als skioord. Met de kabelbaan kunnen bezoekers naar ruim 2000 meter. Dat kan ook zomers. De berg is onderdeel van een natuurreservaat en biedt mogelijkheden voor mooie wandeltochten. Het uitzicht over Noord-Israël, de bergen van Libanon is mooi. Op de berg zijn de Hermontulp en andere bijzondere planten te vinden.

Hermon Ski Resort

(ook voor wandelingen en kabelbaan)

A: Hermon Ski Resort

I: www.skihermon.co.il/en/

T: +972 1-599-550-560

E: office@mthermon.co.il

O: zomer en winter: 8-16; entree auto's tot 15.00;
laatste rit kabelbaan 15.30 (winter 15.20)

Tell Dan

Hier heeft koning Jerobeam een gouden kalf laten bouwen (2 Kon. 10:29). En ook een tempel om er te offeren en er een eredienst te houden, zoals die in Jeruzalem was ingesteld. Er is hier een voorstelling, een soort reproductie, te zien van de grootte van het altaar. Verder zijn in Tell Dan diverse restanten te zien van de tempel die hier zowat drieduizend jaar geleden gebouwd is. Deze werd gebouwd om de afgescheurde tien stammen van Israël ervan te weerhouden nog naar de tempel in Jeruzalem te gaan. Een ander gouden kalf stond in Bethel.

(Tell) Dan ligt nu aan de grens met Libanon. Je hebt hier een prachtig uitzicht over de vlakte, waar in 1973 tijdens de Jom Kippoeroorlog een vreselijke tankslag heeft plaatsgevonden. Loopgraven en andere overblijfselen van de strijd met Israël's vijanden zijn er nog veel te vinden. Indrukwekkend zijn hier ook de restanten van een van de oudste stadspoorten ter wereld.

In de Bijbel

Gen. 49:17
Jakob profeteerde over Dan

Deut. 33:22
Mozes preekt over Dan als een jonge leeuw uit Basan

Joz. 19:47
Ook Lesem geheten

Richt. 13:2
Simson behoorde tot de stam van Dan, die woonde dicht bij het land der Filistijnen

Richt. 18:7 e.v., Jes 10:30
Ook Laysa en Laïs(h) geheten

Richt. 18:29, 30
Gebouwd door de Daniëten, die een gebied voor zich zochten

2 Kon. 10:29, 2 Kron. 13:8
Koning Jerobeam richt er een gouden kalf op

Openb. 7
De stam van Dan wordt niet genoemd bij de verzegeling van de twaalf stammen

A: Tel Dan Nature Reserve
I: www.parks.org.il/en/reserve-park/tel-dan-nature-reserve/
T: +972 4-6951579
O: zo-do en za 8-17 (vrij-/feestdag 8-16);
winter: uur eerder dicht

In de Bijbel

Matth. 16:13-20,
Mark. 8:27

Jezus vraagt Zijn
discipelen Wie de
mensen zeggen dat
Hij is

Luk. 9:18

Jezus bidt hier alleen
en spreekt hier met
Zijn discipelen

Caesarea Philippi

Banias

Caesarea Filippi ligt in de vruchtbare streek aan de voet van de Hermon. De plaats heet nu Banias of Banyas, een verwijzing naar de bron Panias, een riviertje dat een van de bronrivieren van de Jordaan vormt.

Mogelijk is in de oudtestamentische tijd hier de god Baäl vereerd. Wellicht heette de plaats toen Baäl-Herman of Baäl-Gad (Joz. 11:17, 12:7 en 13:5).

Herodes de Grote bouwde bij de bron Panias een tempel ter ere van keizer Augustus. Herodes' zoon Filippus bouwde op een plateau boven de bron de stad Caesarea, ook als eerbetoon voor Augustus. Om de stad te onderscheiden van het Caesarea (Hand. 10:1) aan de Middellandse Zeekust noemde hij de stad ook naar zichzelf: Caesarea Filippi. De Heere Jezus is hier geweest om in de stilte te bidden. Het is ook de plaats waar Hij Zijn discipelen vroeg Wie de mensen zeiden dat Hij was. Belangrijk was de vervolgvraag: 'Maar gij, wie zegt gij dat Ik ben?' Waarop Petrus vol geloof antwoordt: 'Gij zij de Christus, de Zoon des levenden Gods.' De Heere Jezus spreekt daarop een zegen uit over Petrus en zegt dat Petrus als een petra, rots voor de kerk zal zijn.

Koning Herodes Agrippa II (uit Hand. 25:13) maakte de stad nog mooier en noemde hem naar keizer Nero, Neronias, maar na diens dood werd het weer Caesarea Filippi. Tijdens de Joodse Opstand legerde Vespasianus zijn legers hier.

De bron en tempelgebouwen daarbij zijn te bezichtigen in het Hermon National Park.

Banias Nature Reserve

A: Hermon Stream (Banias) Nature Reserve

I: www.parks.org.il/en/reserve-park/hermon-stream-banias-nature-reserve/
www.israel-in-photos.com/banias-nature-reserve-hermon-stream.html

T: +972-4-6902577 (bron), +972 4-6950272 (waterval)

O: zo-do en za 8-17 (vrij-/feestdag 8-16);
 winter: uur eerder dicht

In de Bijbel

Deut. 4:43, Joz. 20:8,
21:27, 1 Kron. 6:71
Vrijstad voor de (halve)
stam van Manasse

Golan

Dit heuvelachtige gebied aan de noordoostelijke grens van Israël is van strategisch belang voor het land. Tijdens de Zesdaagse oorlog van 1967 veroverde Israël dit gebied. Het waren de Romeinen die de Golan rond het begin van onze jaartelling toevoegden aan het rijk van Herodes de Grote.

Het gebied wordt bewoond door Druzen, een islamitische groep met veel banden met Syrië.

De Golanhoogten zijn belangrijk voor de watervoorziening in Israël. In het gebied zijn wijngaarden te vinden. Verder zijn er veetelers actief.

In het gebied bevinden zich restanten van oude nederzettingen. Geliefde plekken zijn de oude Joodse nederzetting Gamla, de nederzetting Nimrod en het hooggelegen fort of kasteel Nimrod.

Interessant zijn verder de Black Canyon (bijzondere steenformaties), Bel Ofri Farm (vernieuwende boerderij en opvangplaats dieren) in Kidmat Zvi, diverse wijnboerderijen en het Hula Valley Nature Reserve (veel trekvogels).

Op de Golan heb je ook een aantal prachtige na-

tionale parken waar je avontuurlijke wandelingen kunt maken (deels door riviertjes) en heerlijk kunt afkoelen onder een waterval. Let wel even op of zwemmen toegestaan is.

I: Nimrod Fort: www.parks.org.il/en/reserve-park/nimrod-fortress-national-park/
 Bel Ofri Farm: www.bellofri.co.il
 Hula Valley Nature Reserve: www.parks.org.il/en/reserve-park/hula-nature-reserve/

